

Beoordeling milieueffecten Windpark ZE-BRA

Opdrachtgever: gemeente Woensdrecht

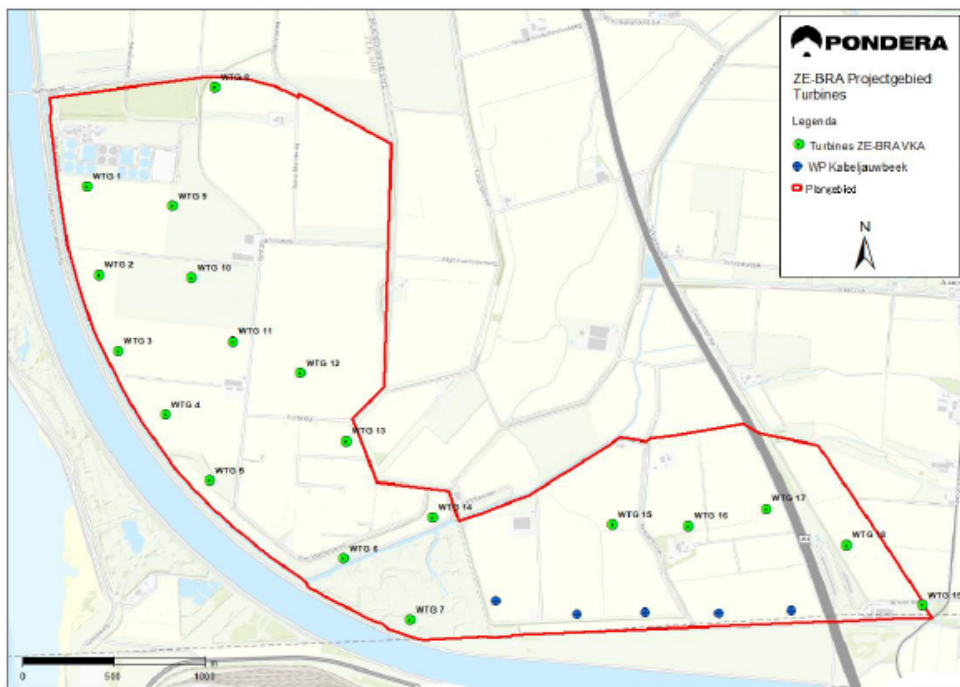
Locatie: Reimerswaal en Woensdrecht

Datum verzoek: 25 februari 2021

Beoordelaar: Wilfried Michels, sr. vergunningverlener en m.e.r.-coördinator OMWB

1 Project

Windpark ZE-BRA bestaat uit 19 nieuwe windturbines en is voorzien in een plangebied dat verdeeld is over de gemeente Reimerswaal (Zeeland) en de gemeente Woensdrecht (Noord-Brabant).

Er wordt een omgevingsvergunning aangevraagd (voor de activiteiten 'bouwen', 'werk/werkzaamheden', 'strijdig planologisch gebruik' en 'milieu') voor 19 windturbines, met een gezamenlijk opgesteld vermogen van minder dan 100 MW (megawatt). De vergunning wordt aangevraagd voor een bandbreedte aan turbines volgens onderstaand schema:

	Ashoogte	Rotordiameter	Tiphoogte	Tiplaagte niet lager dan
Maximaal	137 meter	160 meter	200 meter	-
Minimaal	120 meter	125 meter	-	40 meter

Dat betekent dat in de diverse milieuonderzoeken rekening gehouden moet worden met 'worst-case' situaties.

De gemeente Reimerswaal is het bevoegd gezag voor deze inrichting. GS van de provincie Zeeland hebben deze bevoegdheid aan de gemeente overgedragen. Aangezien het grootste deel van de inrichting in Reimerswaal is gelegen en een kleiner deel in de gemeente Woensdrecht, is Reimerswaal het bevoegd gezag en Woensdrecht wettelijk adviseur.

2 Beoordeling milieueffecten

Voor dit project is een Milieueffectrapport (MER) opgesteld waarin de milieueffecten beschreven zijn. Belangrijkste milieuaspecten bij windturbines zijn: geluid, slagschaduw en externe veiligheid. Windturbines kunnen ook effecten hebben op natuur waarbij zowel de gebiedsbescherming (natura2000) als de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming aan de orde kunnen zijn.

Deze beoordeling zal niet ingaan op het onderdeel landschappelijke inpassing. Expertise op dat gebied ontbreekt bij de Omgevingsdienst.

Windturbines hebben weinig tot geen effect op luchtkwaliteit, bodem en water.

2.1 Geluid

Voor het aspect geluid moeten windturbines voldoen aan het Activiteitenbesluit: het geluidniveau vanwege windturbines dat optreedt bij woningen van derden dient te voldoen aan de waarden Lden 47 dB en Lnight 41 dB (artikel 3.14a eerste lid).

Hiervoor is een akoestisch onderzoek uitgevoerd (bijlage 3 bij het MER) waarbij een worst-case situatie in beeld gebracht is.

In Nederland is geen afzonderlijke norm voor laagfrequent geluid. Er wordt van uitgegaan dat bij het voldoen aan de norm uit het activiteitenbesluit er ook voldoende bescherming is tegen laagfrequent geluid.

Uit het geluidsonderzoek blijkt dat in de worst-case situatie (variant 1 uit het MER) niet op alle omliggende geluidgevoelige objecten (woningen) aan de normen kan worden voldaan.

De molenaarswoningen (woningen behorende tot het windpark) zijn buiten beschouwing gelaten. In het akoestisch onderzoek is aangegeven dat met het toepassen van mitigerende maatregelen (stiller turbintype of een andere geluidsmodus van de windturbine, of een combinatie hiervan) wel aan de normen van het Activiteitenbesluit kan worden voldaan. Van belang is dus dat deze mitigerende maatregelen worden opgenomen in de omgevingsvergunning.

Cumulatie

Voor het activiteitenbesluit is cumulatie van geluid geen toetsingsaspect. Voor de kwaliteit van de leefomgeving kan dit wel van belang zijn.

De cumulatie met andere windturbines in de omgeving is bekeken. Daaruit blijkt dat de geluidbelasting op woningen in de omgeving door alle windturbines samen overall toeneemt. Met uitzondering van de molenaarswoningen krijgt de woning aan de Volckerweg 1 te maken met de hoogste cumulatieve geluidbelasting door windturbines: 43 d(B) Lnight en 49 d(B) Lden. Daarbij is rekening gehouden met het toepassen van de mitigerende maatregelen.

Ook is de cumulatie met andere geluidbronnen in beeld gebracht. Hierbij is de waardering van de geluidbelasting in beeld gebracht volgens de Methode Miedema:

Classificering akoestische omgeving	L _{cum} [dB(A)]
Goed	< 50 dB
Redelijk	50 - 55 dB
Matig	55 - 60 dB
Tamelijk slecht	60 - 65 dB
Slecht	65 - 70 dB
Zeer slecht	>70 dB

Van de 14 in beeld gebrachte woningen (exclusief molenaarswoningen) zakken er 9 één klasse: 5 stuks van redelijk naar matig en 4 van matig naar tamelijk slecht.

Opmerking t.a.v. de molenaarswoningen

Uit het akoestisch onderzoek van Pondera blijkt niet op grond van welk criterium (technisch, organisatorisch en/of functioneel) ieder van de als molenaarswoning gekwalificeerde geluidgevoelige bestemmingen een binding hebben met het toekomstige windpark ZE-BRA. Het enkele feit dat iemand een vergoeding ontvangt voor het accepteren van een hogere geluidbelasting is niet zoals de wetgever de bescherming van woningen heeft bedoeld. Dit verdient nog aandacht omdat dit een juridisch afbreukrisico betreft.

De geluidcontouren van het nieuwe windpark liggen ook over België, maar binnen die contouren liggen geen woningen.

conclusie

Voor de omgevingsvergunning, onderdeel milieu is het nieuwe Wp inpasbaar, mits de mitigerende maatregelen worden toegepast.

Woon- en leefklimaat / milieugezondheidkwaliteit

De cumulatieve geluidbelasting bedraagt ten hoogste 74 dB in geval van windturbines van het type SG145 en 69 dB(A) bij E138. Het feit dat deze geluidbelasting optreedt ter plaatse van een molenaarswoning is van ondergeschikt belang; er moet immers ook voor deze woningen sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Ter plaatse van 8 en 7 woningen bij respectievelijk windturbines van het type SG145 en E138 is sprake van een onvoldoende milieugezondheidkwaliteit. In de bestaande situatie (referentie) is de milieugezondheid (zeer) ter plaatse van deze woningen matig. Door Pondera wordt echter niet gemotiveerd waarom deze nieuwe situatie (ruimtelijk gezien) aanvaardbaar is. Op grond van het rapport kan verder geconcludeerd worden dat voor het merendeel van de beschouwde woningen met de realisatie van het nieuwe windpark sprake is van een duidelijke verslechtering van het akoestische klimaat c.q. het woon- en leefklimaat.

2.2 Slagschaduw

Voor het aspect slagschaduw moeten windturbines voldoen aan het Activiteitenbesluit: de slagschaduw vanwege windturbines die optreedt bij woningen van derden dient te voldoen aan een maximale slagschaduwduur van 20 minuten per dag gedurende gemiddeld 17 dagen per jaar. Uit de Regeling Algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Rarim) volgt dat windturbines een automatische stilstandvoorziening dienen te bezitten indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten (veelal woningen), voor zover de afstand tussen de woningen of andere gevoelige bestemmingen minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw kan optreden.

Hiervoor is een slagschaduw onderzoek uitgevoerd (bijlage 3 bij het MER) waarbij een worst-case situatie in beeld gebracht is.

Uit dit onderzoek blijkt dat, ook in de worst-case situatie, met toepassing van de verplichte stilstandvoorziening (mitigerende maatregel), bij alle woningen (incl. Belgische) aan de norm van het Activiteitenbesluit kan worden voldaan.

2.3 Externe veiligheid

Externe veiligheid bij windturbines wordt bepaald door de effecten die door windturbines kunnen ontstaan door mastfalen, gondelfalen, bladbreuk, kleine onderdelen en ijsvorming op kwetsbare objecten (woningen), verkeer/wegen, transportleidingen, hoogspanningsleidingen, dijken en risicovolle installaties. Per faalscenario hoort een maximale effectafstand. Buiten deze maximale effectafstand is er geen sprake van een significant risico voor het betrokken faalscenario. Ook voor externe veiligheid is een worstcase -scenario in beeld gebracht.

Uit het onderzoek bij het MER blijkt het volgende:

- Er zijn geen beperkt kwetsbare objecten gelegen binnen de daarvoor geldende contour (80 m.)
- Er zijn geen kwetsbare objecten gelegen binnen de daarvoor geldende contour (200 m.)
- Er wordt voor alle turbines voldaan aan de benodigde afstanden ten opzichte van wegen of aan de daarvoor geldende toetsingsnorm voor de risicocontouren (individueel passanten risico (IPR) en het maatschappelijk risico (MR)).
- De nieuwe turbines vormen een verwaarloosbaar klein risico voor transporten met gevaarlijke stoffen. Dat geldt ook voor vervoer over vaarwater.
- Er bestaat de mogelijkheid dat er overdraai gaat ontstaan over wegen in beheer van Waterschap Scheldestromen. Daarvoor dient dan ontheffing aangevraagd te worden.
- Mogelijk is vergunning nodig voor overdraai over terrein van Rijkswaterstaat en een waterkering van Waterschap Scheldestromen.
- Er zijn geen spoorwegverbindingen aanwezig in de nabijheid van het project.
- Met uitzondering van positie 06, zijn er geen knelpunten vanwege risicovolle installaties en inrichtingen en voor buisleidingen.

- Er is geen knelpunt ten aanzien van hoogspanningsleidingen.
- Er worden geen significante risico toevoegingen verwacht voor waterkeringen en dijken, Mogelijk is een vergunning van Rijkswaterstaat benodigd bij overdraai.
- Er zijn geen grensoverschrijdende externe veiligheidsrisico's. De risicocontour voor maximale werpafstand bij overtoeren raakt aan het terrein van BASF in de haven van Antwerpen. Het deel van het terrein dat hierdoor geraakt wordt bevat geen installaties. De trefkans is zo klein (3×10^{-8}) dat dit geen belemmeringen oplevert.

De risico's vanuit windturbine 6 kunnen worden voorkomen door de turbine te verschuiven. Hiermee is in het voorkeursalternatief rekening gehouden

2.4 Water

Twee turbines (nr 8 en 15) staat geprojecteerd in secundair of tertiair water van het Waterschap. Deze turbines dienen verplaatst te worden of er dient een vergunning voor verleend te worden door het Waterschap. Hiermee is in het voorkeursalternatief rekening gehouden

2.5 Natuur

Voor het MER zijn ook diverse natuuronderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt in ieder geval dat effecten op Natura2000 gebieden en op beschermde soorten niet zonder meer uit te sluiten zijn. Dit geldt voor de aanlegfase en voor de gebruiksfase. Voor de gebiedsbescherming is een passende beoordeling uitgevoerd. In het MER wordt geconcludeerd dat hieruit blijkt dat significant negatieve effecten op Natura2000 gebieden uitgesloten zijn. De Provincie Zeeland is hiervoor het bevoegd gezag. Er dient wellicht een Wnb-vergunning (gebiedsbescherming) en ontheffing (soortenbescherming) aangevraagd te worden.

Nationaal Natuurnetwerk

Er kunnen ook effecten zijn op de NNZ en NNB waarvoor compensatie nodig is. Daarvoor zijn de provincies Zeeland en Noord-Brabant het bevoegd gezag (RO).

2.6 Radarverstoring

In het Voorkeursalternatief zijn ook een aantal turbines verschoven om te kunnen voldoen aan de eisen voor voldoende radardekking voor de defensieradar. Dit op basis van berekeningen door TNO.

Aanvullend advies i.v.m. vervallen van de turbines nr 16, 18 en 19

Opdrachtgever: gemeente Woensdrecht

Locatie: Reimerswaal en Woensdrecht

Datum: 26 mei 2021, aangevuld 12 juli 2021

Beoordelaar: Wilfried Michels, sr. vergunningverlener en m.e.r.-coördinator OMWB

Door het vervallen van de eerder geplande windturbines nr 16, 18 en 19 op het grondgebied van de gemeente Woensdrecht zullen in zijn algemeenheid de milieueffecten van het Windpark ZE-BRA afnemen. Er zullen minder woningen (en andere gevoelige objecten) effecten ondervinden door slagschaduw, geluid en externe veiligheid. Tevens zal er minder sprake zijn van landschappelijke aantasting.

Slagschaduw:

Door het vervallen van een drietal windturbines op het grondgebied van Woensdrecht zullen minder woningen geraakt worden door slagschaduw. Er kon met 5 windturbines in Woensdrecht al voldaan worden aan de norm uit het activiteitenbesluit, dat zal met 2 windturbines ook het geval zijn, indien nodig met een stilstandvoorziening op de turbines.

Geluid

Door het vervallen van een drietal windturbines op het grondgebied van Woensdrecht zullen minder woningen geluid(overlast) ondervinden van het Windpark ZE-BRA. Er kon met 5 windturbines in Woensdrecht al voldaan worden aan de norm uit het activiteitenbesluit met toepassing van

mitigerende maatregelen, dat zal met 2 windturbines ook het geval zijn, wellicht zijn minder mitigerende maatregelen nodig.

Cumulatie geluid

In de eerdere onderzoeken is aangegeven dat enkele woningen in Woensdrecht door het cumulatieve geluid van het nieuwe windpark en de reeds bestaande windparken in de omgeving een hogere geluidbelasting zouden krijgen dan de norm uit het activiteitenbesluit. Het betreft dan de woningen Nieuwe Dijk 1 en 2, Havenweg 1 en Langeweg 40.

Door het vervallen van de turbines 16, 18 en 19, die gelegen zijn in de omgeving van deze woningen zal de cumulatieve geluidbelasting op deze woningen afnemen. Uit het akoestisch onderzoek blijkt dat dan ook bij deze woningen voldaan kan worden aan de normen uit het activiteitenbesluit.

Voor de cumulatie met de overige geluidbronnen (verkeer, industrie, rail en scheepvaart) blijft bij de woningen Nieuwe Dijk 1 en 2 en Havenweg 1 de kwaliteit van de akoestische leefomgeving gelijk ten opzichte van de situatie met 19 turbines, maar dat betekent nog steeds dat die kwaliteit van de leefomgeving een klasse verslechterd ten opzichte van de bestaande situatie. Voor Langeweg 40 treed een verbetering op ten opzichte van het eerdere plan, daar blijft de kwaliteit van de leefomgeving nu gelijk aan de bestaande situatie. Afhankelijk van de definitieve keuze van de windturbines en eventueel toegepaste mitigerende maatregelen, kan ook bij de woningen Nieuwe Dijk 1 en 2 en Havenweg 1 de kwaliteit van de akoestische leefomgeving iets beter uitvallen en daarmee gelijk blijven aan de bestaande situatie.

Uitspraak Raad van State 30 juni 2021

Op 30 juni jl. heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State een uitspraak gedaan (ECLI:NL:RVS:2021:1395) over de milieubeoordeling voor windturbinenormen. In de uitspraak oordeelt de Afdeling dat de algemene regels voor windturbines in het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) en de bijbehorende Activiteitenregeling milieubeheer (Arm) voor windturbineparken buiten toepassing moeten worden gelaten. Voor deze algemene regels had op grond van EU-recht een planmilieueffectrapport moeten worden gemaakt.

Dit heeft tot gevolg dat bij het vaststellen van bestemmingsplannen en het verlenen van omgevingsvergunningen niet meer van deze algemene regels kan worden uitgegaan, totdat voor de windturbinebepalingen in het Abm en de Arm een planmer is verricht en op basis daarvan de algemene regels worden gehandhaafd of aangepast.

Bevoegde gezagen moeten nu zelf bepalen en onderbouwen welke normen zij bij hun besluitvorming hanteren. De Afdeling wijst daar expliciet op in haar uitspraak. Zij moeten dus een eigen afweging maken en besluiten welk milieubeschermingsniveau zij in het concrete geval willen bieden. Zij kunnen deze normen opnemen in omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen. Deze normen moeten zijn voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de lokale situatie toegesneden motivering.

Dit betekent dat bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het afgeven van een omgevingsvergunning voor de windturbines in het Windpark ZE-BRA niet meer uitgegaan mag worden van de huidige normen uit het Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling. Het bevoegd gezag kan wel, op basis van een deugdelijke motivering hiervoor zelf normen vaststellen.

Externe veiligheid

Bij turbine 16 zijn 2 woningen en 5 overige gebouwen gelegen binnen de PR 10^{-6} contour. Deze woningen worden beschouwd als bepekt kwetsbaar object. Door het vervallen van deze turbine komt ook deze contour te vervallen en liggen deze woningen en gebouwen dus niet meer binnen deze contour.

Bij windturbine 19 is één gebouw aanwezig binnen de maximale ligging van de PR10-6 contour. Dit betreft een agrarisch gebouw en is een beperkt kwetsbaar object. Er ligt tevens klein deel van de enkelbestemming 'Bedrijf – Nutsvoorziening' binnen een tiphoogte afstand. Dit terrein is in gebruik ten behoeve van de rioolvoorziening. Door het vervallen van deze turbine komt ook deze contour te vervallen en liggen deze objecten dus niet meer binnen deze contour/afstand.

Het vervallen van een drietal windturbines in de gemeente Woensdrecht heeft een positief effect op de externe veiligheidsrisico's. De externe veiligheidsrisico's van het verplaatsen van windturbine WT14 resulteert niet in onacceptabele risico's in Woensdrecht. Er wordt voldaan aan de eisen en richtlijnen uit het activiteitenbesluit, Bevi, Bevb en de overige aandachtspunten zoals opgenomen in het Handboek risicozonering windturbines.

De verwijdering van de drie windturbines en de verschuivingen van vier windturbines zorgen niet voor een significante wijziging van de conclusies van het voorkeursalternatief (VKA).

Advies n.a.v. ontwerp-beschikking omgevingsvergunning

Datum: 10 augustus 2021

Normstelling geluid, slagschaduw en externe veiligheid (n.a.v. tussenuitspraak RvS)

In § 3.4 van de ontwerp-beschikking is ingegaan op de gevolgen van de tussenuitspraak van de ABRvS. Hierdoor kan namelijk niet meer rechtstreeks getoetst worden aan de normen uit het Activiteitenbesluit/regeling voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid.. Wel geeft deze uitspraak de mogelijkheid dat het bevoegd gezag zelf, op basis van goede motivering, hiervoor normen vaststelt en deze opneemt in de (ontwerp)vergunning.

Het bevoegd gezag heeft ervoor gekozen het uitgangspunt te hanteren dat de bestaande toestand van het milieu in beginsel niet mag verslechteren. Dit volgt uit art. 5.2 van de Wm. Daar waar in deze vergunning hier toch van afgeweken wordt. Is gemotiveerd waarom dit aanvaardbaar geacht wordt.

Externe veiligheid:

Voor het onderdeel externe veiligheid hebben wij al eerder aangegeven dat voor de windturbines in Woensdrecht, na het wegvallen van drie windturbines, voor externe veiligheid een acceptabel situatie is ontstaan. Er wordt, naast het activiteitenbesluit, voldaan aan de eisen uit het Bevi, Bevb en het Handboek risicozonering windturbines. Daarmee is voldoende gemotiveerd dat de situatie aanvaardbaar is op het gebied van externe veiligheid. Dit is ook als zodanig opgenomen in de (ontwerp)vergunning.

In de motivatie in § 3.4 van de ontwerp-beschikking is gemotiveerd dat bij de risiconormering uit het Handboek risicozonering windturbines is aangesloten bij de normstelling voor andere risicovolle activiteiten in Nederland. Er is voldoende gemotiveerd waarom deze normering voor dit plangebied leidt tot een aanvaardbaar beschermingsniveau en dat er derhalve geen redenen zijn te kiezen voor een ander (strenger) beschermingsniveau. Dit is bovendien geborgd in voorschrift 5.11 van de ontwerp-beschikking.

De gehanteerde externe veiligheidsnorm norm lijkt hiermee voldoende onderbouwd.

Slagschaduw:

In zijn algemeenheid is voor slagschaduw aangesloten bij het stand still principe: voor woningen die nu geen slagschaduw ondervinden en dat vanuit de nieuwe windturbines ook niet zullen krijgen, wordt dit geborgd in de voorschriften. Voor woningen die nu al slagschaduw ondervinden van de bestaande windturbines, mogen de nieuwe windturbines niets toevoegen. Ook dat is geborgd in de voorschriften. Voor woningen die nu geen slagschaduw ondervinden van de bestaande windturbines, maar dat in de toekomst wel gaan krijgen van de nieuwe windturbines, acht men toepassing van het stand still principe te rigide. De nieuwe turbines moeten dan te veel worden stilgezet, hetgeen de energieproductie benadeeld, terwijl het gebied juist is aangewezen voor grootschalige opwekking van windenergie. Een zeker mate van toename van slagschaduw acht men daarom aanvaardbaar, waarbij is aangesloten bij de norm van maximaal 6 uur per jaar. Bovendien is onderbouwd waarom men het toepassen van deze norm aanvaardbaar vindt, waarbij deze norm al strenger is dan die uit het Activiteitenbesluit. In de voorschriften is per woning geborgd wat de maximale slagschaduw per jaar mag zijn, waarbij nergens de norm van 6 uur per jaar overschreden wordt.

Voor de woningen in Woensdrecht die ook mogelijk slagschaduw ondervinden van bestaande windturbines is opgenomen in de voorschriften van de ontwerp-vergunning dat door het nieuwe Windpraktijk ZE-BRA geen slagschaduw mag worden toegevoegd. Dit kan voldoende bereikt worden door het toepassen van een stilstand voorziening.

De gehanteerde slagschaduw norm lijkt hiermee voldoende onderbouwd.

Geluid:

Er is voldoende gemotiveerd waarom is aangesloten bij de geluidsmaten L_{den} en L_{night} . Dit zijn Europees erkende en toegepast geluidsmaten en er zijn geen redenen om daar bij dit windpark van af te wijken.

Er is voldoende gemotiveerd waarom voor de normstelling is aangesloten bij de genoemde waarden in het Activiteitenbesluit en niet bij de geadviseerde waarde van de WHO.

Daarnaast is een gebiedsgerichte beoordeling gemaakt van het cumulatieve geluidniveau, waarbij naast het geluid van de windturbines ook rekening is gehouden met overige relevante geluidbronnen in de omgeving. Daarbij is gemotiveerd dat het aanvaardbaar is, mede gezien het feit dat het gebied eerder al is aangewezen voor grootschalige opwekking van windenergie, dat bij een aantal woningen het akoestisch klimaat enigszins verslechtert (één klasse volgens de methode Miedema).

Dit heeft geleid tot de normstelling zoals opgenomen in voorschrift 5.6, waarbij op een aantal toetspunten de normen lager (=strenger) liggen dan die uit het Activiteitenbesluit.

De gehanteerde geluidsnormering lijkt hiermee voldoende onderbouwd.

Advies Woensdrecht:

In het eerder afgegeven advies van de gemeente Woensdrecht aan de gemeente Reimerswaal is opgenomen dat in de vergunning geregeld moet worden dat na ingebruikname van de windmolens door een onafhankelijke dienst geluidsmetingen worden verricht teneinde de daadwerkelijke geluidsbelasting te monitoren.

Als reactie daarop heeft Reimerswaal het voorschrift 5.7 opgenomen waarin wordt gesteld dat binnen 1 jaar na inwerkingtreding van de omgevingsvergunning wordt aangetoond dat wordt voldaan aan de geluidsnormen.

Daarmee is niet geregeld dat de geluidsmetingen verricht moeten worden door een onafhankelijke dienst. Het huidige voorschrift laat namelijk open wie de metingen moet verrichten. Het staat de initiatiefnemer daarmee vrij om zelf een keuze te maken wie de metingen verrichte en wie de rapportage maakt om aan dit voorschrift te voldoen.

Wij adviseren de gemeente Woensdrecht dan ook om aan de gemeente Reimerwaal te vragen om dit voorschrift zodanig aan te passen dat de gevraagde geluidsmetingen ook daadwerkelijk door een onafhankelijke dienst verricht en gerapporteerd dienen te worden.